

เช็ครีกรวม

นางสาวสุรางคณา สดภาพเจริญสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

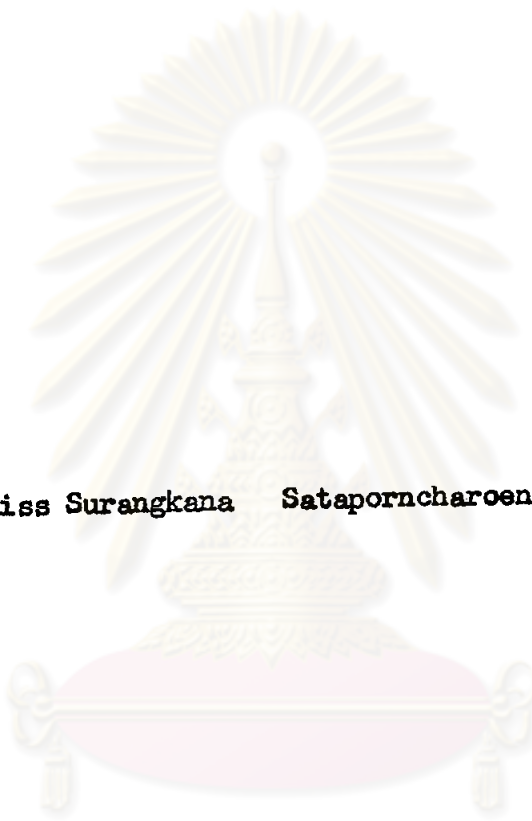
พ.ศ. 2526

ISBN 974-562-503-5

008187

i 18069198

Crossed Cheque

Miss Surangkana Sataporncharoensuk

A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

ISBN 974-562-503-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เช็คช็อคक्रम

โดย

นางสาวสุรางคณา สถาพร เจริญสุข

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *Prasong Yutha* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *Prasong Yutha* ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จตุทา ฤกษ์ชัย)

..... *Prasong Yutha* กรรมการ

(อาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง)

..... *Prasong Yutha* กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

..... *Prasong Yutha* กรรมการ

(อาจารย์ประภัสร์ ศรีสัตยากุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เช็คชื่กร่อม

ชื่อนิสิต

นางสาวสุรางคณา จิตพรเจริญสุข

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์

ภาควิชา

นิติศาสตร์

ปีการศึกษา

2525

บทคัดย่อ

ปัจจุบันธุรกิจการค้าได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช็คจึงเป็นตราสารเปลี่ยนมือซึ่ง
นักธุรกิจนิยมใช้เป็นเครื่องมือในการชำระหนี้เพราะให้ความสะดวก ปลอดภัย แต่ ในบางครั้ง
การชำระหนี้ด้วยเช็คนั้นก็ยังมีผลทำให้ผู้ชำระหนี้และผู้รับชำระหนี้ด้วยเช็คนั้นไม่ได้รับการคุ้มครองจาก
กฎหมายเท่าที่ควร หากเช็คนั้นสูญหายไปและมีผู้นำมาเบิกเงินจากธนาคารซึ่งธนาคารอ้างว่า
ได้จ่ายเงินไปโดยสุจริตและปราศจากประมาทเลินเล่อ ธนาคารจึงไม่ต้องรับผิดชอบ

มาตรการเกี่ยวกับเช็คชื่กร่อมเป็นมาตรการซึ่งสร้างขึ้นเพื่อให้มีความคุ้มครองแก่ผู้
ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเงินไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ ลูกหนี้ เพราะในกรณีของเช็คชื่กร่อมนี้
การจ่ายเงินตามเช็คจะต้องจ่ายผ่านธนาคาร ซึ่งถือว่าธนาคาร เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ
ในการปฏิบัติงานด้านนี้ ดังนั้นการที่ธนาคารใช้ความระมัดระวังดูแลผลประโยชน์ของลูกค้า
และให้ความมั่นคงแก่เช็คเช่นนี้ก็ยิ่งทำให้เกิดผลดีแก่ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตราสาร ทำให้
ตราสารนี้เป็นที่เชื่อถือมากขึ้น

แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับของความระมัดระวังในการจ่ายเงินและเรียกเก็บเงินตาม
เช็คชื่กร่อมของธนาคารเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ธนาคารก็มีสิทธิ์เพื่อยกเว้นความรับผิดชอบ
เกี่ยวกับธนาคารก็อ้างว่าธนาคาร ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่อ ทางปฏิบัติ
ทั้ง 2 ประการนี้ ทำให้วัตถุประสงค์ของการใช้เช็คชื่กร่อมไม่สัมฤทธิ์ผล

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อศึกษาค้นคว้าหาวิธีการทำให้เกิดความปลอดภัย
และมั่นคงในตราสารชนิดนี้แก่ผู้ออกและผู้รับตราสาร เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้ชำระและ
รับชำระหนี้ครบถ้วน และจะเป็นประโยชน์แก่แนวทางปฏิบัติของธนาคารในการใช้เงินและรับ
เงินตามเช็ค

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ของไทยและคำพิพากษาศาลฎีกาโดยเทียบเคียงกับ Bills of Exchange Act, 1882 และ Cheques
Act, 1957 ของอังกฤษซึ่งเป็นแม่บทของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thisis Title	CROSSED CHEQUE
Name	Surangkana Sataporncharoensuk
Thesis Advisor	Pitoon Kongsomboon
Department	Law
Academic Year	1982

ABSTRACT

Nowadays, business and trade are rapidly progressing. A cheque is therefore, a transferable instrument which is widely used as a tool for performing a debt since it is convenient and secure to use it. However, sometimes, performance of debt by means of a cheque does not always assure legal protection to a debtor and a creditor if the cheque is lost and somebody cashes it from a bank and the bank claims that it paid out for the cheque in good faith without negligence. The bank is, therefore, not liable for the payment.

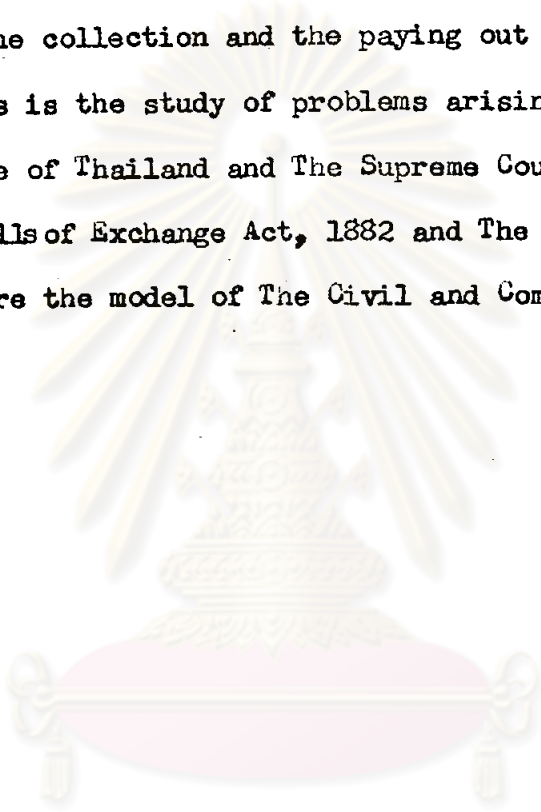
The measure regarding a crossed cheque has been created to assure a protection to the one who is involved in a bill, whether he is a creditor or a debtor. In this case, the payment for the cheque must be done through a bank which is deemed to be an expert in this field. Consequently, the bank's carefulness to look after a customer's interest and assure security to the use of a cheque would be beneficial to anyone who is involved in the instrument. As a result, the bank becomes more credible.

When taking into account in the extent of the bank's carefulness to pay out and collect the money from the crossed cheque, the bank always has a contract to exempt itself from liability. At the same time, the bank can also claim that it has carried out its duty in good faith without negligence. These two elements cause the purpose of using the

crossed cheque to be unsuccessful.

The aim of this thesis is to find out a way and a mean to assure a safety and the protection of the use of this instrument to both an issuer and reciver of such instrument to be confident that the performance of debt is complete, and to serve as a guideline for a bank as far as the collection and the paying out are concerned.

This thesis is the study of problems arising out from The Civil and Commercial Code of Thailand and The Supreme Court's decisions as compared to The Bills of Exchange Act, 1882 and The Cheques Act, 1957 of England which are the model of The Civil and Commercial Code of Thailand.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

การที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จขึ้นมาได้นั้น บุคคลสองท่านซึ่งอยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ซึ่งผู้เขียนไม่อาจลืมพระคุณได้เลย คือ ท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูริย์ คงสมบูรณ์ และ ท่านอาจารย์ประภัสร์ ศรีสัทยากุล ท่านทั้งสองได้กรุณาตรวจโครงร่าง ให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการเขียน ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งสำเร็จเป็นรูปเล่มขึ้นมา ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสองไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนยังขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฑา กุลบุศย์ และท่านอาจารย์อัมพร ฤๅ ตะกั่วทุ่ง ซึ่งได้กรุณาใช้เวลาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำบางประการในการเขียนวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียน และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์นที ทองดี ซึ่งได้กรุณาแปลบทคัดย่อของวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เขียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๘
กิตติกรรมประกาศ	๙
บทที่ 1 ลักษณะทั่วไปของเช็ค	1
1.1 เช็คคืออะไร	1
1.2 รายการต่าง ๆ ในเช็ค	4
1.3 เอกสารอย่างอื่น ที่คล้ายคลึงกับ เช็คตามกฎหมายต่างประเทศ...	9
- Bank - Notes	10
- Bankers' drafts	10
- Bankers' payment	11
- Dividend Warrant	11
1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับผู้สั่งจ่ายและผู้รับเงิน	12
- ความสัมพันธ์ในทางกฎหมายระหว่างธนาคารกับผู้สั่งจ่าย ...	14
เป็นสัญญาฝากทรัพย์	14
เป็นสัญญาทักการตัวแทน	15
เป็นสัญญาบัญชีเก็บสะสม	17
- ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับผู้รับเงิน	20
1.5 ชนิดต่าง ๆ ของเช็ค	21
- เช็คยกถือ เช็คระบุชื่อ	21
- เช็คชักรวมและใบชักรวม	22
- เช็คยื่นเกินกำหนด	22
- เช็คลงวันที่ล่วงหน้า	22
- เช็คที่ธนาคารสั่งจ่ายเอาด้วยตนเอง	22
บทที่ 2 เช็คชักรวมและลักษณะทั่วไปของเช็คชักรวม	24
2.1 มูลฐานของการชักรวม	24
- ประวัติความเป็นมาของการชักรวมเช็ค	24
- วัตถุประสงค์ในการชักรวมเช็ค	25

2.2	วิธีและประเภทของการชื่กร่อมเช็ค	26
-	วิธีการชื่กร่อมเช็ค	26
-	ประเภทของการชื่กร่อม การชื่กร่อมทั่วไป	26
	การชื่กร่อมเฉพาะ	27
	การชื่กร่อมที่ระบุว่า a/c payee หรือ a/c pay ee only	27
	การชื่กร่อมที่ระบุว่า "ห้ามเปลี่ยนมือ"(not negotiable).	29
2.3	ผู้มีอำนาจในการชื่กร่อมเช็ค	31
-	ผู้สั่งจ่าย	31
-	ผู้ทรง	32
-	ธนาคาร	33
2.4	ระยะเวลาที่อาจมีการชื่กร่อมได้	35
2.5	ผลของการชื่กร่อมและการลบล้างการชื่กร่อม	36
-	ผลของการชื่กร่อมเช็ค	36
	- ทอธนาคารผู้จ่าย	37
	- ทอธนาคารผู้เรียกเก็บ	38
	- ทอผู้สั่งจ่าย	38
	- ทอผู้รับเงินหรือผู้ทรง	39
-	ผลของการลบล้างการชื่กร่อม	39
	- การชื่กร่อมถือเป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งของเช็คจึงลบล้างไม่ได้ ไม่ว่ากรณีใด	39
	- การลบล้างการชื่กร่อมถือเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อสำคัญ ในตั๋วเงินตามมาตรา 1007 วรรคสุดท้าย	40
-	การยกเลิกการชื่กร่อมและทางปฏิบัติของธนาคาร	42
บทที่ 3	สิทธิและหน้าที่ของธนาคารในการจ่ายเงินและเรียกเก็บเงินตาม เช็คชื่กร่อม	46

ส่วนที่ 1 : หลักเกณฑ์การจ่ายเงินและเรียกเก็บเงินตามเช็คชื่กร่อม...	46
1.1 วิธีการเรียกเก็บและจ่ายเงินกรณีเช็คชื่กร่อม.....	46
- สำนักหักบัญชี (clearing house) คืออะไร.....	48
- ครรสารที่ใช้หักบัญชีได้.....	49
- สมาชิกของสำนักหักบัญชี.....	50
- การปฏิบัติในการหักบัญชี.....	50
- การคืนเช็ค.....	52
1.2 สิทธิและหน้าที่ของธนาคาร.....	56
- การจ่ายเงินตามมาตรา 1009 และ 997.....	57
- จ่ายเงินให้แก่ผู้ทรงเมื่อทางถาม.....	57
- จ่ายไปตามทางค้าปกติ.....	57
- จ่ายเงินโดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่อ.....	58
- การสลักหลัง เรียบร้อย ไม่ขาดสาย.....	58
- จ่ายเงินให้แก่ธนาคาร เท่านั้น.....	59
- เช็คชื่กร่อมเฉพาะจ่ายให้แก่ธนาคารตามที่	
ระบุใบเช็ค.....	60
- การเรียกเก็บเงินตามมาตรา 1000.....	61
- ธนาคารต้องได้รับเช็คที่ชื่กร่อมมาแล้ว.....	62
- ธนาคารต้องได้รับเงินตามเช็คชื่กร่อมนี้ไว้เพื่อ	
ผู้เคຍค้ำของตน.....	62
- ธนาคารต้องได้รับเงินมาเพื่อผู้เคຍค้ำ.....	64
- ธนาคารต้องได้เรียกเก็บและรับเงินไว้โดยสุจริต	
ไม่ประมาทเลินเล่อ.....	67
1.3 คำจำกัดความของคำว่า "โดยสุจริต" และ "ประมาท	
เลินเล่อ".....	67
- โดยสุจริต.....	68
- ประมาทเลินเล่อ.....	69

ส่วนที่ 2 : ข้อควรคำนึงในการปฏิบัติของธนาคารในการจ่ายเงิน
และเรียกเก็บเงินตามเช็คเช็คคร่อม

2.1 ธนาคารผู้จ่าย..... 71

- การจ่ายเงินกรณีธนาคารทำหน้าที่เป็นทั้งธนาคารผู้จ่ายและธนาคารผู้เรียกเก็บ..... 72
- การจ่ายเงินกรณีเช็คเช็คคร่อมเฉพาะสองเช็คคร่อมของธนาคารเดียวกันแต่ต่างสาขากัน..... 76
- การจ่ายเงินกรณีเช็คเช็คคร่อมมีการลบล้างรอยเช็คคร่อม..... 77
- การจ่ายเงินตามเช็คเช็คคร่อมซึ่งมีคำแนะนำ (instruction) ปรากฏบนเช็ค เช่น a/c payee หรือ not negotiable 78

2.2 ธนาคารผู้เรียกเก็บ..... 78

- การเปิดบัญชีให้กับผู้เคยค้า..... 80
- การตรวจรายการการสลักหลัง..... 90
- การตรวจสอบสิทธิของลูกค้าในเช็ค..... 94
- การเรียกเก็บเงินทางเช็คเช็คคร่อมให้แก่ตัวแทนหรือลูกจ้างกรณีตัวการหรือนายจ้างเป็นผู้สั่งจ่ายเช็คนั้น..... 95
- การเรียกเก็บเงินตามเช็คที่ตัวแทนสั่งจ่ายเช็คโดยอาศัยอำนาจที่ตนได้รับมา..... 100
- การเรียกเก็บเงินตามเช็คเช็คคร่อมที่สั่งจ่ายให้แก่บุคคลที่สาม..... 103
- การปฏิบัติตามคำแนะนำ (instruction) ที่ขอด้วยกฎหมาย..... 107

	เช็คชื่กรร่อมที่ระบุว่า "เข้าบัญชีรับเงิน a/c payee" หรือ "เข้าบัญชีรับเงินเท่านั้น a/c payee only"	107
	เช็คชื่กรร่อมที่ระบุว่า "ห้ามเปลี่ยนมือ" (not negotiable)	116
ส่วนที่ 3 :	สิทธิและความรับผิดชอบของธนาคารผู้จ่ายและธนาคารผู้เรียกเก็บ.....	123
	3.1 ความรับผิดชอบของธนาคารผู้จ่ายและธนาคารผู้เรียกเก็บ ถือผู้เป็นเจ้าของเช็คที่แท้จริง.....	123
	3.2 สิทธิของธนาคารผู้จ่าย.....	127
บทที่ 4	สิทธิและความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายเช็คชื่กรร่อมที่มีต่อธนาคารและถือผู้ทรงเช็ค	
	4.1 สิทธิและความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายเช็คชื่กรร่อมที่มีต่อธนาคาร.....	129
	- สิทธิของผู้สั่งจ่ายเช็คชื่กรร่อมที่มีต่อธนาคาร.....	130
	สิทธิที่จะได้รับค่าเสียหาย.....	130
	สิทธิที่จะระงับการจ่ายเงิน.....	134
	- ความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายเช็คชื่กรร่อมที่มีต่อธนาคาร.....	135
	4.2 สิทธิและความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายเช็คชื่กรร่อมที่มีต่อผู้ทรงเช็ค.....	140
	- ความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายเช็คชื่กรร่อมที่มีต่อผู้ทรงเช็ค.....	140
	ความรับผิดทางแพ่ง.....	140
	ความรับผิดทางอาญา.....	147
	- สิทธิของผู้สั่งจ่ายเช็คชื่กรร่อมที่มีต่อผู้ทรง.....	151
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	154